

2. Загурська І.С. Психологічна служба в системі освіти: курс лекцій. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 166 с.

3. Коваленко О.Е. Методика професійного навчання: навч. посіб. Харків: ВПП «Контраст», 2008. 488 с.

4. Науково-практичні аспекти організації навчальної і методичної роботи в університеті: монографія / заг. ред. В.П. Шевченка / Донецький нац. ун-т. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток. ЛТД», 2004. 256 с.

5. Професійний стандарт за професією «Практичний психолог закладу освіти». URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/12/Standart_Praktychnyy_psykholoh.pdf (дата звернення: 17.06.2023).

REFERENCES

1. Popovych, N.Ie. (2009) Hotovnist do diialnosti yak intehralna kharakterystyka osobystosti. [Readiness for activity as an integral characteristic of the individual.]. Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seria Pedahohichni nauky. № 166. 129-134. [in Ukrainian].

2. Zahurska, I.S. (2015). Psykholohichna sluzhba v systemi osvity [Psychological service in the education system]: kurs lektzii. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I.Franka. 166 s. [in Ukrainian].

3. Kovalenko, O.E. (2008). Metodyka profesiinoho navchannia [Methodology of professional training]: navch. posib. VPP «Kontrast», Kharkiv. 488 s. [in Ukrainian].

4. Naukovo-praktychni aspekty orhanizatsii navchalnoi i metodychnoi roboty v universyteti [Scientific

and practical aspects of organising educational and methodological work at the university]: monohrafiia (2004) / zah. red. V.P. Shevchenka / Donetskyi nats. un-t. Donetsk: TOV «Iuho-Vostok. LTD», 256 s. [in Ukrainian].

5. Profesiinyi standart za profesiieiu «Praktychnyi psykholoh zakladu osvity» [Professional standard for the profession "Practical psychologist of an educational institution"]. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/12/Standart_Praktychnyy_psykholoh.pdf. [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОШЕЛЕВА Наталя Геннадіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Дніпро).

Наукові інтереси: методика викладання у вищій школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOSHELEVA Natalia Hennadiivna – candidate of pedagogical Sciences, associate professor at the department of psychology Horlivka Institute for Foreign Languages of the State Higher Educational Establishment «Donbas State Pedagogical University» (Dnipro).

Scientific interests: methods of teaching in higher education.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2023 р.

УДК 378.37.004

DOI: 10.36550/2415-7988-2023-1-210-104-111

СФІМЕНКО Світлана Миколаївна –

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та безпечного освітнього середовища КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8577-1741>
e-mail: svitlanayefimenko@gmail.com

МОНІТОРИНГ РІВНЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ (ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ) КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розвиток суспільства XXI ст. характеризується комплексною побудовою цифрової економічної й культурної системи. Цифровізація суспільства слугує чинником та показником економічного зростання світової економіки в цілому та національної економіки зокрема. Головним інструментом розвитку цифрової грамотності громадян є система освіти. Це зумовлює потребу розвитку цифрової компетентності сучасного педагогічного працівника, завдання якого – сприяти розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти. Автором статті здійснено аналіз та кореляцію понять «цифрова компетентність громадянина України» та «інформаційно-цифрова компетентність вчителя». У статті окреслено методику та результати моніторингу рівня розвитку цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності педагогів Кіровоградської області. Запропонована методика діагностики налічує три складові: визначення потреби у розвитку окремих компетенцій інформаційно-цифрової компетентності, дослідження запиту щодо формату й змістового наповнення заходів з розвитку інформаційно-цифрової компетентності, комплексний аналіз рівня розвитку означеної професійної компетентності педагогів області. В рамках моніторингу було визначено змістові складові інформаційно-цифрової компетентності освітян області, які потребують найбільшої уваги та спрямування програм підвищення кваліфікації. Серед них: знання й дотримання правил безпеки в цифровому середовищі; створення й використання безпечного освітнього електронного (цифрового) освітнього середовища для організації та управління освітнім процесом, вирішення проблем щодо організації активної групової онлайн-взаємодії, зворотного зв'язку, ефективного онлайн-оцінювання; модифікація наявних та створення нових електронних (цифрових) освітніх ресурсів з дотриманням академічної доброчесності та вимог законодавства щодо охорони авторського права. Результати аналізу запиту педагогів області щодо формату й змістового наповнення заходів з розвитку інформаційно-цифрової компетентності вчителя дозволили визначити перспективи подальших розвідок напрямку дослідження.

Ключові слова: моніторинг, дослідження, цифрова (інформаційно-цифрова компетентність), рамка цифрових компетентностей, сфери компетентностей, цифрограм.

YEFIMENKO Svitlana Mykolaivna –
Candidate of Pedagogic Sciences (Ph. D.),
Senior Lecturer of the department of information and
communication technologies and safe educational environment
of the Municipal Institution «Kirovograd Regional Institute of
Postgraduate Pedagogical Education
named after Vasyl Sukhomlynsky»
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8577-1741>
e-mail: svitlanayefimenko@gmail.com

MONITORING THE LEVEL OF DEVELOPMENT OF DIGITAL (INFORMATION-DIGITAL) COMPETENCE OF TEACHERS IN THE REGION

In the society of the 21st century, there is a complex construction of a digital economic and cultural system. Digitization of society is a factor and indicator of the economic growth of the world economy and the national economy. The development and comprehensive implementation of digital technologies is an important condition for the sustainable development of various spheres of society and increasing its competitiveness. The education system is the main tool for the development of citizens' digital literacy. Society needs the digital competence of a modern pedagogical worker to be developed. The teacher's task is to promote the development of digital competence of education seekers. The author of the article analyzed and correlated the concepts: «digital competence of a citizen of Ukraine» and «information and digital competence of a teacher». In the article author outlined the methodology and results of monitoring the level of digital (information-digital) competence of Kirovograd region's teachers. The diagnostic methodology has three components: determination of the need for the development of individual digital competence, research of the request regarding the format and content of activities for the development of digital competence, a comprehensive analysis of the level this professional competence. During the monitoring the content components of the digital competence were determined which require the greatest attention and the direction of professional development programs. Among them: knowledge and compliance with security rules in the digital environment; creation and use of a safe educational electronic (digital) educational environment for the organization and management of the educational process, solving problems related to the organization of active group online interaction, feedback, effective online assessment; modification of existing and creation of new electronic (digital) educational resources with academic integrity and legal requirements. The monitoring results helped to determine the prospects for further exploration of the research area.

Key words: monitoring, research, digital (information and digital) competence, framework of digital competences, field of competences, digitogram.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.

Розвиток суспільства XXI ст. характеризується тенденцією переходу від фрагментарного впровадження цифрових технологій до побудови цифрової економічної й культурної системи. Цифровізація суспільства слугує чинником та показником економічного зростання світової економіки в цілому та національної економіки зокрема. Відповідно, розвиток та комплексне впровадження цифрових технологій є важливою умовою сталого розвитку різних сфер діяльності суспільства й підвищення його конкурентоспроможності.

Головним інструментом розвитку цифрової грамотності громадян є система освіти. Тому, нагальна потреба в розвитку цифрової компетентності сучасного педагогічного працівника є результатом викликів сучасних економічних та соціальних трансформацій цифровізованого суспільства. Адже, одним з важливих завдань сучасного педагога є ефективне реагування на швидкозмінні інформаційно-технологічні процеси розвитку суспільства та участь у створенні ефективного безпечного цифрового освітнього середовища, в умовах якого відбувається розвиток інформаційно-цифрової та

інших ключових компетентностей здобувачів освіти – майбутніх освічених, кмітливих, гнучких, підприємливих, рішучих, конкурентоздатних, відповідальних дорослих членів суспільства XXI ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У відповідь на виклики часу у 2015 році Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй було прийнято Резолюцію щодо Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та визначено Цілі сталого розвитку до 2030 року в галузі освіти, які, зокрема, передбачають забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх громадян у напрямку набуття цифрових навичок. Підтримуючи проголошені Резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, було проголошено Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 року № 722/2019. Також низкою законодавчих актів окреслено державну політику розвитку України, зокрема у цифровій сфері. А саме: Закон України

«Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 9 січня 2007 року № 537-V; Закони України «Про Національну програму інформатизації» від 1 грудня 2022 року № 2807-IX; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації» від 3 березня 2021 року № 167-р, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 17 січня 2018 року № 67-р, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15 травня 2013 року № 386-р, Закон України «Про Освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII та інші.

Проблема формування й шляхи діагностики рівня розвитку цифрових компетентностей громадян України, зокрема педагогічних працівників, є об'єктом дослідження таких науковців як: В. Ю. Биков, С. В. Буртовий, А. Б. Веліховська, І. П. Воротникова, О. О. Гриценчук, А. А. Дробін, Ю. І. Завалевський, О. Г. Захар, І. В. Іванюк, Н. В. Морзе, О. В. Овчарук, Г. В. Скрипка, С. В. Толочко, А. А. Харківська, Л. А. Чернікова та інших. У працях науковців наголошується на важливості аналізу й самоаналізу, формування й підвищення рівня цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності як однієї з ключових професійних компетентностей сучасного педагога.

Мета статті – окреслення методики та результатів моніторингу рівня розвитку цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності педагогів Кіровоградської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вбачаючи цифрову компетентність громадянина України в цілому та цифрову компетентність педагога зокрема необхідною умовою створення ефективного цифрового освітнього середовища і, відповідно, формування інформаційно-комунікаційної компетентності здобувачів освіти, науково-педагогічними працівниками кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та безпечного освітнього середовища КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» було проведено моніторинг рівня розвитку цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності педагогів Кіровоградської області, а також їхніх запитів щодо формату підвищення кваліфікації з питань інформаційно-комунікаційних технологій.

У дослідженні за основу було взято Опис рамки цифрової компетентності для громадян України [1]. Згідно з означеним документом, цифрова компетентність – інтегральна характеристика особистості, яка динамічно поєднує знання, уміння, навички та ставлення щодо використання цифрових технологій для спілкування, власного розвитку, навчання, роботи, участі в суспільному житті відповідно до сфери компетенцій, належним чином (безпечно, творчо, критично, відповідально, етично). За основу означеної рамки українськими експертами було взято та адаптовано європейську концептуально-еталонну модель цифрових компетентностей для громадян DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens та рекомендації у сфері цифрових компетентностей від європейських та міжнародних інституцій. Рамка містить 4 виміри, 6 сфер, 30 компетентностей та 6 рівнів володіння цифровими компетентностями, табл. 1.

Таблиця 1

Змістова частина рамки цифрових компетентностей для громадян України (сфери (с) та компетентності (к))

Основи комп'ютерної грамотності (с0)	Інформаційна грамотність, вміння працювати з даними (с1)	Створення цифрового контенту (с2)
Використання комп'ютерних та мобільних пристроїв (с0.к1). Використання базового програмного забезпечення (с0.к2). Використання застосунків та прикладного програмного забезпечення (с0.к3). Використання інтернету та онлайн-застосунків (с0.к4). Управління цифровою ідентичністю (с0.к5).	Перегляд, пошук і фільтрація даних, інформації та цифрового контенту (с1.к1). Критичне оцінювання та інтерпретація даних, інформації та цифрового контенту. Перевірка надійності джерел інформації. Протидія пропаганді (с1.к2). Управління даними, інформацією та цифровим контентом (с1.к3). Реалізація власних запитів і потреб за допомогою цифрових технологій (с1.к4).	Розробка цифрового контенту (с2.к1). Редагування та інтеграція цифрового контенту (с2.к2). Авторське право і ліцензії (с2.к3). Первинні навички програмування (с2.к4). Творче використання цифрових технологій (с2.к5).

	Самореалізація та особистий розвиток у цифровому суспільстві (с1.к5).	
Комунікація та взаємодія у цифровому суспільстві (с3)	Безпека в цифровому середовищі (с4)	Розв'язання проблем у цифровому середовищі та навчання впродовж життя (с5)
Взаємодія за допомогою цифрових технологій (с3.к1). Поширення та обмін даними за допомогою цифрових технологій (с3.к2). Співпраця за допомогою цифрових технологій (с3.к3). Реалізація громадянської позиції за допомогою цифрових технологій. Цифрове громадянство. Використання е-послуг (с3.к4). Відповідальність, правові та етичні норми. Мережевий етикет (с3.к5).	Захист пристроїв та безпечне підключення до мережі інтернет (с4.к1). Захист персональних даних і приватності. Безпека в інтернеті (с4.к2). Захист особистих прав споживача від шахрайства та зловживань (с4.к3). Захист здоров'я і благополуччя (с4.к4). Захист навколишнього середовища (с4.к5).	Розв'язання технічних проблем (с5.к1). Визначення потреб та їх технологічне вирішення (с5.к2). Самооцінка рівня власної цифрової компетентності, виявлення та усунення прогалин (с5.к3). Вирішення життєвих проблем за допомогою цифрових технологій (с5.к4). Навчання впродовж життя та професійний розвиток у цифровому середовищі (с5.к5).

З метою визначення методики діагностики цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності освітян області, в рамках дослідження було проведено кореляцію між цифровою (інформаційно-цифровою) компетентністю педагога та рамкою цифрової компетентності для громадян України, табл. 2. Інформаційно-цифрова компетентність (А3), відповідно до Професійного стандарту вчителя [2] є однією з професійних компетентностей та

характеризується здатністю педагога орієнтуватись в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

Таблиця 2

Кореляція інформаційно-цифрової компетентності вчителя (А3) та рамки цифрової компетентності для громадян України (с.к.)

Зміст інформаційно-цифрової компетентності вчителя (А3)	Знання	Уміння та навички
А3.І. Здатність орієнтуватись в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.	А3.1.31. Функціональна грамотність у використанні цифрових пристроїв, їх базового програмного забезпечення, онлайн-сервісів мережі «Інтернет» (с0.к1; с0.к2; с0.к3; с0.к4; с1.к3; с3.к4). А3.1.32. Правила критичного оцінювання інформації та критерії медіаграмотності (с1.к2). А3.1.33. Цифрові середовища, професійні онлайн-спільноти та електронні (цифрові) ресурси для безперервного професійного розвитку впродовж життя (с1.к4; с1.к5; с3.к1; с5.к5). А3.1.34. Вимоги законодавства щодо академічної доброчесності та використання об'єктів авторського права, мережевий етикет у професійній діяльності (с2.к3; с3.к5).	А3.1.У1. Використовувати цифрові пристрої, їх базове програмне забезпечення; працювати з операційними системами, онлайн-сервісами, застосунками, файлами, мережею «Інтернет» (с0.к1; с0.к2; с0.к3; с0.к4; с1.к3; с3.к4). А3.1.У2. Критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток учнів, на прийняття рішень (с1.к2). А3.1.У3. Використовувати відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси педагогічного спрямування для професійного розвитку та обміну педагогічним досвідом, створювати та наповнювати власне е-портфоліо (с1.к4; с1.к5; с3.к1; с3.к2; с3.к3; с5.к5). А3.1.У4. Уникати небезпек в інформаційному просторі; забезпечувати

Зміст інформаційно-цифрової компетентності вчителя (А3)	Знання	Уміння та навички
	А3.1.35. Правила безпеки в цифровому середовищі, наслідки впливу цифрової інформації на людину (с0.к5; с4).	захист і збереження персональних даних (власних, а також інших осіб, якщо вони використовуються вчителем у професійній діяльності) (с0.к5; с3.к5; с4).
А3.2. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси.	А3.2.31. Класифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів та їх призначення, ознаки електронного (цифрового) освітнього середовища (с2.к1). А3.2.32. Правила зміни, модифікації відкритих електронних (цифрових) освітніх ресурсів, створення нових та їх спільне використання (с2.к1; с2.к2; с2.к5). А3.2.33. Підходи до захисту електронних (цифрових) освітніх ресурсів, механізм захисту власних авторських прав (с2.к3).	А3.2.У1. Добирати електронні (цифрові) освітні ресурси, оцінювати їх ефективність для досягнення навчальних цілей відповідно до умов навчання, вікових особливостей, рівня підготовки та потреб учнів (с1.к1; с2.к2). А3.2.У2. Модифікувати, редагувати, комбінувати існуючі електронні (цифрові) освітні ресурси; створювати (за потреби) особисто або спільно з іншими особами нові; впорядковувати їх і надавати до них доступ учасникам освітнього процесу (с2.к1; с2.к2; с2.к5). А3.2.У3. Дотримуватись академічної доброчесності під час створення та використання електронних (цифрових) освітніх ресурсів, вимог законодавства щодо охорони авторського права, а також здійснювати заходи щодо захисту власних авторських прав (с2.к3).
А3.3. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі.	А3.3.31. Підходи до організації освітнього процесу з використанням цифрових технологій (у тому числі дистанційного навчання), умов оптимізації цифрових робочих місць (с3.к1; с4). А3.3.32. Цифрові технології та електронні (цифрові) освітні ресурси для навчання учнів предметів (інтегрованих курсів), оцінювання та моніторингу результатів навчання учнів та організації їхнього самоконтролю, відстеження прогресу учнів у навчанні (е-журнали, електронні форми оцінювання, у тому числі рівнів сформованості компетентностей, е-портфоліо тощо) (с2.к4; с5.к1; с5.к2; с5.к4).	А3.3.У1. Використовувати безпечне освітнє електронне (цифрове) середовище для організації та управління освітнім процесом (у тому числі під час дистанційного навчання), організації групової взаємодії, зворотного зв'язку, спільного створення електронних (цифрових) освітніх ресурсів (с2.к4; с3.к1; с4). А3.3.У2. Аналізувати та інтерпретувати в електронному (цифровому) середовищі інформацію про активність і ефективність навчальної діяльності учнів; реалізовувати стратегії оцінювання за допомогою цифрових сервісів; добирати цифрові інструменти оцінювання, критично аналізувати доцільність їх використання (с5.к1; с5.к2; с5.к4; с5.к3).

В рамках моніторингу методика діагностики рівня розвитку цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності освітян Кіровоградської області передбачала реалізацію наступних кроків:

- визначення потреби у розвитку окремих компетенцій інформаційно-цифрової компетентності на основі самоаналізу рівня розвитку означеної професійної компетентності вчителя відповідно до сфер та компетентностей

Рамки цифрових компетентностей для громадян України;

- дослідження запиту педагогів області щодо формату й змістового наповнення заходів з розвитку інформаційно-цифрової компетентності вчителя;
- комплексний аналіз рівня розвитку інформаційно-цифрової компетентності педагогів області педагогічними та науково-педагогічними працівниками Інституту.

Інструментом самоаналізу рівня розвитку інформаційно-цифрової компетентності вчителя слугував Цифрограм 2.0, що надає можливість перевірити цифрову грамотність громадян України. Бета-версія Цифрограму 2.0 містить 90 запитань тесту, які систематизовані за сферами компетентностей Рамки цифрової компетентності для громадян України.

Інструментом запити педагогів області щодо формату й змістового наповнення заходів з розвитку інформаційно-цифрової компетентності вчителя слугував анонімний опитувальник Google Forms, запитання якого передбачали визначення фаху педагога, результату проходження ним Цифрограму 2.0 та пропозиції щодо формату заходів з розвитку компетентності, яку аналізували.

Комплексний аналіз рівня розвитку інформаційно-цифрової компетентності педагогів області педагогічними та науково-педагогічними працівниками Інституту здійснювався під час навчання здобувачів освіти (слухачів) за програмами підвищення кваліфікації шляхом проведення охарактеризованого вище анонімного опитування, бесід, консультування, спостереження, аналізу виконаних освітянами практичних та самостійних завдань, колективних проєктів та випускних творчих робіт.

Моніторинг рівня розвитку цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності педагогів області розпочато в листопаді 2022 році й тривав до травня 2023 включно. У моніторингу

взяли участь більше 1500 респондентів. Так, за результатами моніторингу, найбільший відсоток базового рівня становлять такі сфери цифрової компетентності: безпека в цифровому середовищі (с4), розв’язання проблем у цифровому середовищі та навчання впродовж життя (с5). Найбільший відсоток середнього рівня – основи комп’ютерної грамотності (с0), інформаційна грамотність, вміння працювати з даними (с1), створення цифрового контенту (с2). Найбільший показник високого рівня – комунікація та взаємодія у цифровому суспільстві (с3), рис. 1.

Отже, показники рівня сформованості цифрової компетентності освітян за сферами компетентностей свідчать про відповідні показники базового, середнього та високого рівнів сформованості інформаційно-цифрової компетентності вчителя. А тому найбільшій уваги потребують наступні змістові складові означеної професійної компетентності педагогів: знання й дотримання правил безпеки в цифровому середовищі (АЗ.1.35; АЗ.1.У4), створення й використання безпечного освітнього електронного (цифрового) освітнього середовища для організації та управління освітнім процесом, вирішення проблем щодо організації активної групової онлайн-взаємодії, зворотного зв’язку, спільного створення електронних (цифрових) освітніх ресурсів, ефективного онлайн-оцінювання (АЗ.3.У1; АЗ.3.У2; АЗ.3.31; АЗ.3.32) тощо.

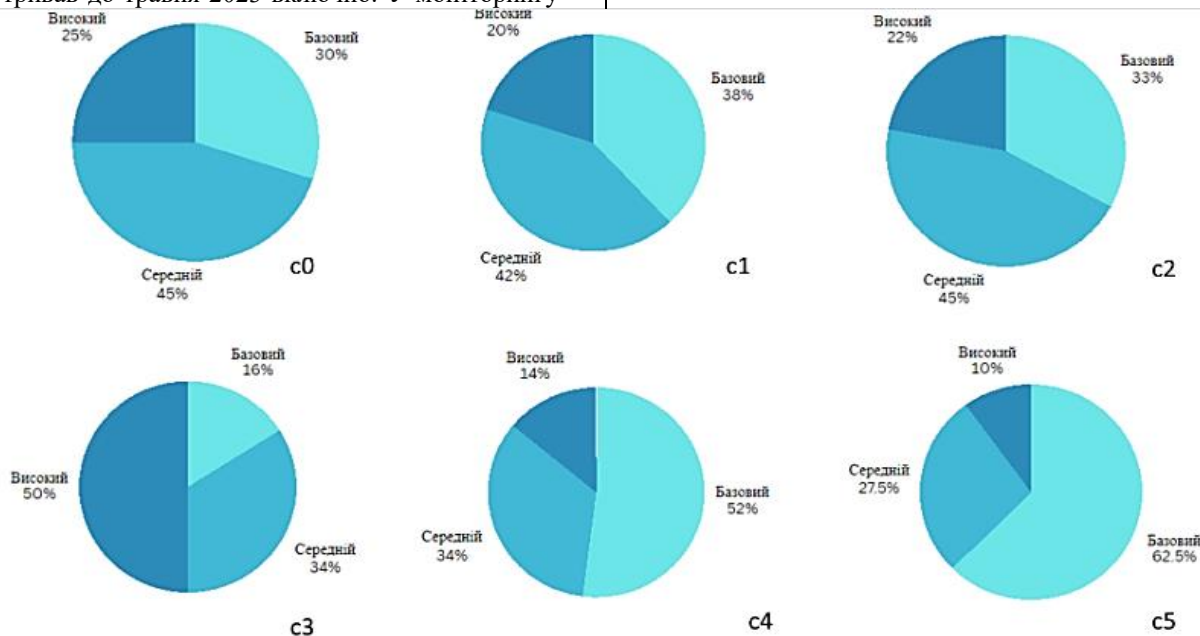

Рис. 1. Результати дослідження рівнів цифрової компетентності педагогів Кіровоградської області

Результати комплексного аналізу рівня розвитку інформаційно-цифрової компетентності педагогів області педагогічними та науково-педагогічними працівниками Інституту показали, що, окрім показників самоаналізу рівня сформованості інформаційно-цифрової

компетентності вчителя за результатами Цифрограму 2.0, освітяни мають труднощі з питаннями модифікації, редагування, комбінування існуючих електронних (цифрових) освітніх ресурсів чи створення особисто або спільно з іншими особами нових електронних

(цифрових) освітніх ресурсів, дотримуючись академічної доброчесності та вимог законодавства щодо охорони авторського права, а також здійснення заходів щодо захисту власних авторських прав (А3.2.У2; А3.2.У3).

Таким чином, визначені за допомогою результатів моніторингу змістові складові

інформаційно-цифрової компетентності вчителя потребують найбільшої уваги та спрямування програм підвищення кваліфікації.

Результати дослідження запитів педагогів щодо формату заходів з розвитку цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності вчителя дозволили визначити шляхи її формування, рис. 2.

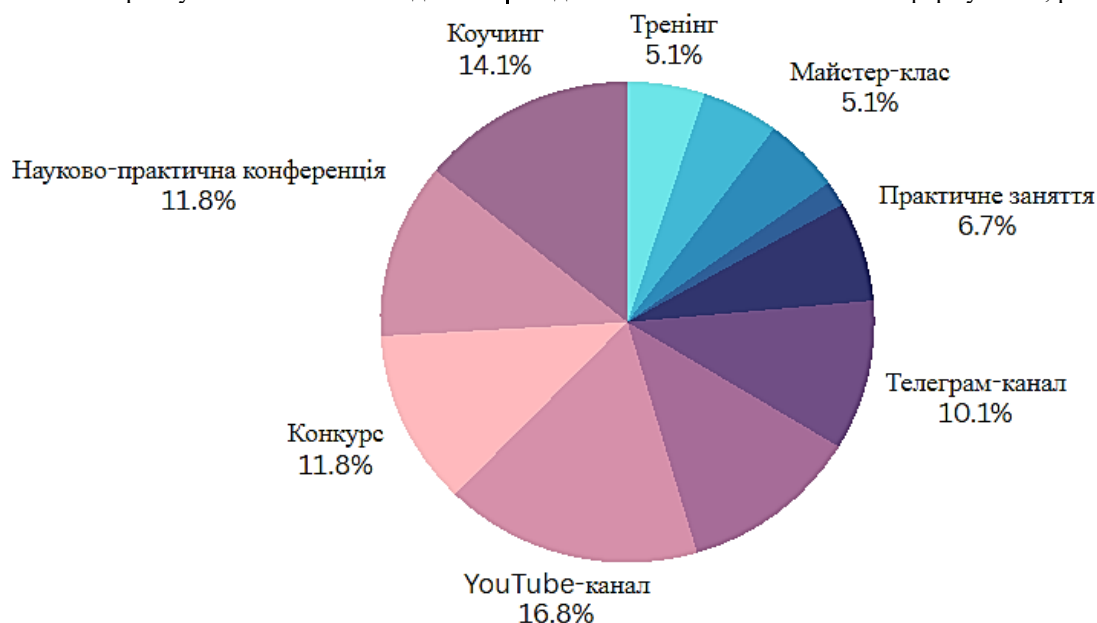

Рис. 2. Запит педагогів Кіровоградської області щодо формату заходів з розвитку цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності вчителя

Отже, найбільш затребуваними є такі формати заходів, змістове наповнення яких спрямоване на розвиток тих чи інших компетенцій цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності вчителя: YouTube-канал, коучинг, сайт з навчально-методичними кейсами, конкурс, науково-практична конференція, Телеграм-канал.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Результати моніторингу рівня розвитку цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності педагогів Кіровоградської області дозволили визначити змістові складові інформаційно-цифрової компетентності вчителя, які потребують найбільшої уваги та спрямування програм підвищення кваліфікації. Так як розвиток цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності педагогів має бути різностороннім, з опорою на наявний рівень сформованості означеної компетентності та запити освітян щодо шляхів її формування, перспективами подальших розвідок напряму дослідження передбачено:

- розробку програм підвищення кваліфікації освітян області за напрямом «Використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку, цифрова компетентність»;

- реалізацію заходів найбільш затребуваного формату, змістове наповнення яких спрямоване на розвиток тих чи інших компетенцій

цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності вчителя, а також розширення переліку ресурсів для підтримки інформального навчання педагогів ефективному використанню інформаційно-комунікаційних технологій (Youtube- та Телеграм-канали, сайти з навчально-методичними кейсами тощо) на базі КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського»;

- здійснення аналізу ефективності впровадження шляхів розвитку цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності освітян регіону з подальшим використанням його результатів у плануванні діяльності КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Опис рамки цифрових компетентностей для громадян України (DigComp UA for Citizens 2.1), 2021. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf. (дата звернення 23.04.2023).
2. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 р. № 2736. URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk->

UA&fileId=22daac6a-f0db-4de0-8d49-47aa6b2ecb99 (дата звернення 23.04.2023).

REFERENCES

1. Opys ramky tsyfrovyykh kompetentnostey dlya hromadyan Ukrainy (2021) [DigComp UA for Citizens 2.1]. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsyfrovoyi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%A0%D0%A6%D0%A9A.pdf [in Ukrainian].

2. Pro zatverdzhennya profesiynoho standartu za profesiyamy «Vchytel' pochatkovykh klasiv zakladu zahal'noyi serechnoyi osvity», «Vchytel zakladu zahal'noyi serechnoyi osvity», «Vchytel z pochatkovoyi osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)» (2020) [On the approval of the professional standard for the professions «Teacher of primary classes of a general secondary education institution», «Teacher of a general secondary education institution», «Teacher of primary education (with a diploma of a junior specialist)»] Nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy vid 23.12.2020 r. № 2736. [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЄФІМЕНКО Світлана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та безпечного освітнього середовища комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

Наукові інтереси: формування цифрової (інформаційно-цифрової) компетентності здобувачів освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

YEFIMENKO Svitlana Mykolaivna – Candidate of Pedagogic Sciences (Ph. D.), Senior Lecturer of the department of information and communication technologies and safe educational environment of the Municipal Institution «Kirovograd Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education named after Vasyl Sukhomlynsky».

Scientific interests: formation of digital (information-digital) competence of education seekers.

Стаття надійшла до редакції 01.07.2023 р.

УДК 378.011.3-051.6]:37.015.311

DOI: 10.36550/2415-7988-2023-1-210-111-115

КОНДЕЛЬ Володимир Миколайович –

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти,
дизайну та безпеки життєдіяльності
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4851-0523>
e-mail: vkondel@i.ua

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ТЕХНОЛОГІЙ СУЧАСНОГО ВИРОБНИЦТВА

У статті проведено аналіз досліджень науковців щодо використання компетентнісного підходу в процесі підготовки майбутніх фахівців освітньої галузі. Доведено, що цей підхід дозволяє виховати високоосвіченого професіонала з активною громадянською позицією відповідно до набутої академічної кваліфікації вчителя з трудового навчання та технологій, оскільки акцентується увага на здатність застосовувати набуті знання і формувати відповідні професійні компетентності.

При викладанні навчальної дисципліни «Технології сучасного виробництва» використовується компетентнісний підхід, який спрямовує освітній процес на формування ключових компетентностей, якими мають оволодіти майбутні фахівці технологічної освіти. Метою вивчення дисципліни є формування у студентів уявлення про сутність технологічних процесів основних галузей сучасного виробництва, способи перетворюючої діяльності людини, тенденції розвитку науково-технічного прогресу, результати і наслідки впливу виробничої діяльності людини на особистість, суспільство і навколишнє середовище для подальшого використання набутих знань і умінь у процесі розробки творчих проєктів на уроках трудового навчання та технологій на засадах проєктно-технологічної діяльності.

Починаючи з першої теми дисципліни «Технології сучасного виробництва», студенти усвідомлюють роль технологій у сучасному світі, вчать розрізняти новітні, передові і сучасні технології, їх місце у життєвому циклі будь-якої технології, аналізують еволюційну і революційну форми науково-технічного прогресу і розвиток технологій протягом тривалого часу, щоб потім використати свої знання з історії, фізики, хімії, біології, трудового навчання та інших предметів у професійній проєктно-технологічній діяльності.

На прикладах викладання дисципліни «Технології сучасного виробництва» показано процес формування ключових компетентностей під час навчання здобувачів вищої освіти, здатних вирішувати питання проблемного характеру щодо тенденцій розвитку сучасних технологій, дослідження складових різних технологічних процесів, визначення оптимальних технологій виробництва чавуну, сталі та кольорових металів, машинобудування, хімічного та аграрного виробництва, швейної промисловості, ознайомлення з високими технологіями та пріоритетними напрямками їх розвитку, проведення аналізу роботи автоматичних пристроїв.

Ключові слова: професійні компетентності, майбутні фахівці, технологічна освіта, технології сучасного виробництва.

KONDEL Volodymyr Mykolayovych –

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,